

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

освітня програма Освітньо-професійна програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

спеціалізація Підприємництво торгівля та біржова діяльність

вид дисципліни нормативна

факультет Економічний

2020 / 2021 навчальний рік

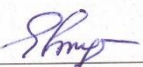
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна “26” червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Євтушенко В. А. – завідувач кафедри, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна; Ляшевська В. І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “20” червня 2020 року №15

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ (підпис)

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ (підпис)

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Громадянське суспільство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальності (напрями) – 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,

Спеціалізації (освітня програма) Підприємництво торгівля та біржова діяльність

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування базових знань з теорії громадянського суспільства, дослідження умов його розвитку, структури та основних закономірностей взаємодії його складових, набуття практичних навичок побудови громадянського суспільства в Україні.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

забезпечення студентів знаннями про теорію громадянського суспільства;
засвоєння ключових знань сутності, ознак, умов та факторів формування громадянського суспільства;

вивчення основних закономірностей взаємодії громадянського суспільства з державою;

аналіз та стан розвитку громадянського суспільства у розвинутих зарубіжних країнах;

вивчення еволюції теоретичних поглядів на сутність громадянського суспільства;

засвоєння ключових знань теоретичних основ держави;

забезпечення студентів знаннями про політичні права та свободи громадян України;

визначення та формулювання ключових проблем, пов'язаних зі становленням, функціонуванням та розвитком громадянського суспільства.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2020-й / 2021-й	2020-й / 2021-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
86 год.	142 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

знати:

- еволюцію розвитку концепції громадянського суспільства;
- поняття теорії громадянського суспільства;
- етапи формування громадянського суспільства;
- співвідношення громадянського суспільства і держави;
- поняття політичної системи громадянського суспільства;
- фактори впливу на процес формування громадянського суспільства;
- поняття самоврядування в громадянському суспільстві;
- поняття свободи та її види;
- принципи виборчого права;
- поняття та функції виборів;
- права людини;
- проблеми розвитку громадянського суспільства;
- шляхи побудови громадянського суспільства в Україні.

вміти:

- засвоєння ключових знань з теорії громадянського суспільства;
- визначати перспективи розвитку громадянського суспільства за різних умов його функціонування;
- розуміти сутність, ознаки та структуру громадянського суспільства;
- характеризувати фактори впливу на процес формування громадянського суспільства;
- виділяти ознаки правової держави;
- набуття навичок з виборчого права;
- засвоєння конституційних прав громадян;
- побудова схеми використання демократії;
- формулювати основні принципи демократії;
- вірно визначати ключові фактори, що здійснюють вплив на процес формування та розвитку громадянського суспільства;
- сформулювати проблеми, стан та перспективи розвитку громадянських суспільств;
- отримати навички використання загальнотеоретичних знань при дослідженні проблем, пов'язаних із громадянським суспільством в усіх аспектах його функціонування та розвитку.

Загальні компетентності:

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

1. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

2. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

3. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1. Загальна теорія громадянського суспільства.

1. Поняття і сутність громадянського суспільства
2. Структура громадянського суспільства
3. Етапи формування громадянського суспільства
4. Інституційні засади громадянського суспільства

Тема 2. Теорія співвідношення громадянського суспільства і держави.

1. Функції держави. Поняття і класифікація
2. Ознаки правової держави
3. Співвідношення громадянського суспільства та правової держави

Тема 3. Громадянське суспільство як глобальна соціальна система.

1. Співвідношення понять самоврядування та самоуправління
2. Самоврядування народу: поняття, принципи і форми здійснення
3. Поняття та структура громадянської думки
4. Система місцевого самоврядування в Україні

Тема 4. Свобода як ключова основа громадянського суспільства.

1. Поняття свободи, її багатоманітність та види
2. Гарантії свободи у громадянському суспільстві
3. Поняття та елементи державної влади, її співвідношення з політичною владою
4. Політичні права та свободи громадян України

Тема 5. Економічна система громадянського суспільства як основа діяльності держави.

1. Економічні засади громадянського суспільства
2. Приватна власність як економічна основа громадянського суспільства
3. Сутність економічного плюралізму в Україні

РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 6. Специфіка розвитку політичної системи громадянського суспільства.

1. Політика та політична система суспільства
2. Сутність політичної системи та її компоненти
3. Політичні партії та їх класифікація
4. Місце та роль держави у політичній системі суспільства

Тема 7. Представницька демократія в Україні.

1. Сутність та прояви сучасного суспільного вибору
2. Принципи виборчого права
3. Референдум як спосіб волевиявлення народу
4. Безпосередня і представницька демократія в Україні

Тема 8. Пряма демократія в громадянському суспільстві.

1. Поняття демократії та схема її використання
2. Сутність процесу виборів в громадянському суспільстві, поняття та функції
3. Види виборів
4. Розуміння сутності «легітимність влади»

Тема 9. Система прав людини в сучасному глобалізованому світі.

1. Світові та українські організації, що опікуються правами людини
2. Загальна декларація прав людини 1948.
3. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини
4. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права 1966.
5. Конституційні права української нації

Тема 10. Проблеми функціонування та розвитку громадянського суспільства в умовах глобалізації.

1. Моделі розвитку громадянського суспільства в світі
2. Проблеми розвитку громадянського суспільства
3. Розвиток громадянського суспільства в Україні
4. Шляхи побудови громадянського суспільства в Україні
5. Шляхи формування правової держави в Україні

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА												
Тема 1. Загальна теорія громадянського суспільства.	15	2	2			9	9					16
Тема 2. Теорія співвідношення громадянського суспільства і держави.	15	4	4			9	3					14
Тема 3. Громадянське суспільство як глобальна соціальна система.	15	2	4			9	7	2	2			14
Тема 4. Свобода як ключова основа громадянського суспільства.	15	4	4			9	3					14

Назви розділів і тем	Кількість годин													
	денна форма					заочна форма								
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.		
Тема 5. Економічна система громадянського суспільства як основа діяльності держави.	15	2	2			9								14
Разом за розділом 1	75	14	16			45	18	4	2					72
Розділ 2. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА														
Тема 6. Специфіка розвитку політичної системи громадянського суспільства	12	4	4			9	2							14
Тема 7. Представницька демократія в Україні	15	2	4			9	9	2	2					14
Тема 8. Пряма демократія в громадянському суспільстві	15	4	4			9	2							14
Тема 9. Система прав людини в сучасному глобалізованому світі.	15	4	4			9	4	2						14
Тема 10. Проблеми функціонування та розвитку громадянського суспільства в умовах глобалізації	15	4	4			5	2							14
Разом за розділом 2	75	18	24			41	21	4	2					70
Усього годин	150	32	32			86	150	4	4					142

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Загальна теорія громадянського суспільства.	2	
2	Теорія співвідношення громадянського суспільства і держави.	4	
3	Громадянське суспільство як глобальна соціальна система.	2	
4	Свобода як ключова основа громадянського суспільства.	4	2
5	Економічна система громадянського суспільства як основа діяльності держави.	2	
6	Специфіка розвитку політичної системи громадянського суспільства	4	
7	Сутність представницького правління у громадянському суспільстві.	2	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
8	Пряма демократія в громадянському суспільстві	4	
9	Система прав людини в сучасному глобалізованому світі.	4	
10	Проблеми функціонування та розвитку громадянського суспільства в умовах глобалізації	4	
	Разом	32	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Загальна теорія громадянського суспільства.	9	16
2	Теорія співвідношення громадянського суспільства і держави.	9	14
3	Громадянське суспільство як глобальна соціальна система	9	14
4	Свобода як ключова основа громадянського суспільства.	9	14
5	Економічна система громадянського суспільства як основа діяльності держави.	9	14
6	Специфіка розвитку політичної системи громадянського суспільства	9	14
7	Представницька демократія в Україні	9	14
8	Пряма демократія в громадянському суспільстві	9	14
9	Система прав людини в сучасному глобалізованому світі.	9	14
10	Проблеми функціонування та розвитку громадянського суспільства в умовах глобалізації	5	14
	Разом	86	142

6. Індивідуальні завдання не передбачене навчальним планом

7. Методи контролю

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Громадянське суспільство» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю. Під час вивчення дисципліни «Громадянське суспільство» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

– *поточний контроль* здійснюється на семінарських заняттях у формі усного опитування студентів.

– *проміжний контроль* проводиться за допомогою проведення опитування, тестового контролю.

– *підсумковий контроль* проводиться за допомогою проведення заліку та іспиту.

Результати семестрового заліку – «зараховано» або «не зараховано», виводиться за сумою балів, набраних студентом протягом семестру (з

урахуванням самостійної роботи, поточного й проміжного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити поняття, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

8. Схема нарахування балів

1-й семестр (іспит)

для очної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Додаткові бали	Іспит	Сума	
Розділ 1					Розділ 2									КР1
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10					
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	10	10	20	40	100

Додаткові бали:

- опублікування тез доповідей – 10 балів;
- опублікування наукової статті у фаховому виданні – 20 балів;
- підготовка роботи на Всеукраїнській конкурс студентських наукових робіт – 25 балів.

для заочної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Іспит	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольні роботи, передбачені навчальним планом		
T1-T3	T4-T5	T6-T8	T9-T10	KP1		
10	10	10	10	20	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бабін Б.В. Права людини та громадянське суспільство: навч. посібник / Б.В. Бабін, А. В. Ковбан. – Одеса: Фенікс, 2014. – 320 с.
2. Васильєв Г. Ю. Громадянське суспільство: політичні та соціально правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Харків : Право, 2013. – 536 с.
3. Колодій А. М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: підручник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К.: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. – 350 с.
4. Конституція України: офіційне видання. – К.: Парламентське вид-во, 2014. – 104 с.
5. Майборода О. М. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці: аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 376 с.

Допоміжна література

1. Бесчастний В. М. Громадські об'єднання в Україні: Навч. посіб. / За ред. В. М. Бесчастного. – К.: Знання, 2007. – 415с.
2. Брегеда А.Ю. Основи політології: Навч. посібник. / А. Ю. Брегеда. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 312с.

3. Волинка К. Г. «Теорія держави та права» / К. Г. Волинка. – Київ: «Білоцерківська книжкова фабрика», 2003. – 239 с.
4. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянського суспільства / Юрген Габермас ; [пер. з нім.]. - Львів : Літопис, 2000. - 318 с.
5. Горячов Д. О. Співвідношення правових та надзвичайних засобів захисту Конституції / Д. О. Горячов // Науковий вісник Ужгородського національного університету – Ужгород: 2016. – С. 38–41.
6. Євтушенко В. А. Проблема общественного выбора в Украине // Вісник ХНУ: економічна серія. - № 508. – Харків: ХНУ. – 2001. – С. 37-40.
7. Євтушенко В. А. Развитие теории экономики благосостояния и проблемы общественного выбора // Экономические проблемы региональной экономики в условия рынка. Вестник ХГУ. Сб. научн. тр. Выпуск 415. – Харьков: ХГУ. – 1999. – С. 178-187.
8. Євтушенко В. А. Теория общественного выбора и несовершенство общественного сектора // Проблемы экономической теории и практики в условия рыночной трансформации. Вестник ХГУ. Сб. научн. тр. Выпуск 398. – Харьков: ХГУ. – 1997. – С. 152-160.
9. Євтушенко В. А. Феномен соціальної відповідальності у підвищенні стійкості корпорацій на національному та міжнародному рівнях / В. А. Євтушенко, Т. П. Шевченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 118. Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка. – 2014. – Вип. 118. – С. 76–85.
10. Євтушенко В.А. Соціально відповідальні пріоритети розвитку України в умовах глобалізації / В.А. Євтушенко // У кол. моногр. «Розвиток економіки України під впливом економічних, соціальних, технологічних та екологічних трендів» / за ред. М. С. Пашкевич, Ж.К. Нестеренко/ МОНУ. – Д. : НГУ, 2015. – 455 с. – С. 13 – 22.
11. Yevtushenko V. Conceptual basis for the realization of corporate social responsibility by subjects of foreign economic activity of Ukraine / V. Yevtushenko, T. Shuba // European Journal of Economics and Management. – 2016. – № 2. – P. 110 – 121.
12. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – Львів: Кондор, 2006. – 477 с.
13. Мірошніченко М. Право: терміно-поняття, поняття, категорія / М. Мірошніченко // Право України. – 2006. – № 3. – С. 29–32.
14. Рабінович П. Конституційні гарантії прав людини і громадянина: можливості модернізації в Україні / П. Рабінович // Право України. – 2012. – № 8. – С. 50–59.
15. Рабінович П. Основоположні права людини соціально-антропна сутність, змістова кваліфікація / П. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 18–23.
16. Речицкий В. Свобода та держава / В. Речицкий. – Харків: Фоліо, 1998. – 144 с.
17. Різник С. В. Про нез'ясоване питання конституційності актів парламенту, прийнятих в умовах Революції Гідності / С. В. Різник // Вісник Конституційного

Суду України. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – 96 с.

18. Свинцицкий В. Громадянське суспільство в Україні: концепції і реалії / В. Свинцицкий, П. Федорченко. – Київ: Відродження, 1994. – 378 с.

19. Скрипнюк О. В. Соціальна правова держава України / О. В. Скрипнюк. – Київ: Інститутдержави і права ім. В М Корецького НАН України, 2000. – 600 с.

20. Хома Н. М. Загальна теорія держави і права / Н. М. Хома. – Львів: НовийСвіт, 2005. – 581 с.

21. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права: підручник / М. В. Цвік, О.В. Петришин; Л. В. Авраменко; за заг. ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 584 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.library.edu-ua.net.
4. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.org/>.
5. Книжкова палата України імені Івана Федорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbook.net/>.
6. Бібліотеки в мережі Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>.
7. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ntbu.ru/>.
8. Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php>.
9. Харківська державна наукова бібліотека імені Короленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com/>.
10. Бібліотека Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.loc.gov/>.
11. Національна бібліотека Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bnf.fr/ – Bibliothèque Nationale или BNF).
12. Британська бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bl.uk/.